

I styrelsen skal alle interesser og alle synsmaader tage del

Taler

Fredrik Stang d.y.

Dato

14 juni 1907

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om stemmerett for kvinner (5)

1 Naar man som jeg vil tage til ordet for stemmeret for kvinder, staar man i den
vanskelighed, som man undertiden kan staa i, netop naar man har et overmaal
av ret, den nemlig, at det er næsten vanskelig at finde argumenter; thi det, som
kan siges for kvinders stemmeret, ligger saa klart i dagen, det er saa ligefrem og
5 naturlig, at man er ræd for at være banal, naar man kommer med det. Det gaar
an at være sandfuld og pikant, naar man f.eks. vil hævde, at de gamle skal være
ærbødige mod de unge; men vil man hævde den meget ældre sætning, at de unge
skal være ærbødige mod de gamle, da vil det være vanskelig at sige noget, som er
overraskende og nyt. Det gaar ogsaa an at være baade pikant og original og især
10 overraskende, hvis man ud fra psykologiske og fysiologiske, moralske og
familieretslige betragtninger vil udelukke kvinder fra stemmeret; men det bliver
meget vanskeligere at sige noget, som er originalt, hvis man vil hævde det
modsatte standpunkt, nemlig at i vor tids samfundsorden er kvinders stemmeret
en selvsagt ting.

15

Vi har i vort land kjæmpet om stemmeret gennem lange aar, og kampen har
hidtil gjældt det spørgsmaal, om man skulde have almindelig stemmeret eller
ikke. De, som var mod almindelig stemmeret, gjorde den synsmaade gjældende,
at ikke enhver skal tage del i styrelsen men bare den, man kunde anse for at være
20 særlig udrustet for det eller i ethvert fald den, man kunde antage gennem sine
formuesforhold vilde være særlig fast knyttet til samfundet. Det skulde være en
udvalgt skare, som skulde have stemmeret. Den opfatning er forladt, den er helt
forladt, vi kommer aldrig tilbage til den, og det system, som er kommet isteden,
er det, at i styrelsen skal alle interesser og alle synsmaader tage del. Det er den
25 opfatning, som har seiret gennem den almindelige stemmeret, det er alle
synsmaader og alle interessers brydning i samfundslivet, som skal være ledende

og styrende. Men er man først kommet til det, hvordan kan man da forsvare, at man vil stænge ude en halvdel af menneskeheden? Har da ikke ogsaa den sine egne synaamaader, sine egne interesser at forsvare? Kan man være til den grad
30 mandfolk, at man kan lukke sine øine for, at i alle livets spørgsmaal har kvinden en anden opfatning end vi, at deres syn paa alle sager er i sin grund forskjellig fra vort? Kan man være til den grad mandfolk, at man ikke opdager, at naar man taler med en kvinde, hvad enten det er om de største spørgsmaal eller om de mindste spørgsmaal, saa møder man hos hende en raskere opfatning og en
35 dristigere intuition, en klarere forudfølelse af de ting, man ikke kan reflektere sig til? Kan man lukke sine øine for det, at vi gaar tungt, langsomt og sendrægtig frem gennem en logisk og ofte høist feilagtig tenkning der, hvor kvindens instinkt leder hende rask og let frem ofte til et rigtigt resultat. Ingen af os er ufeilbar. Kvindens raske intuition og forudanelse kan bringe hende paa
40 vildspor, og vort tungt rustede ræsonnement kan føre os paa vildsomme veie; men begge synsmaader er der, og begge synsmaader skal gjøre sig gjældende ikke bare i familielivet, men ogsaa i det offentlige liv.

Hvordan kan man overhovedet, hvis man har den opfatning af kvinderne, som
45 hr. dr. Malm har, hvordan kan man overhovedet forlange, at alle de egenskaber, som man tilkjender kvinderne, skal stænges inde i familielivet og ikke faa lov til at gjøre sig gjældende i videre kredse? Det skulde skade det offentlige liv, om alt det gode, vi sætter pris paa hos kvinderne, skulde faa udløb ogsaa i det offentlige liv. Det skulde skade familielivet, om hun ogsaa fik adgang til at øve indflydelse
50 udenfor det! Det er en tankegang, som forekommer mig at ligge udenfor enhver sund sans. At familielivet skulde forstyrres ved, at kvinderne faar adgang til at tage del i det offentlige liv paa samme maade som mændene, begriber jeg ikke. Det vil selvfølgelig kunne rive op i de hjem, hvor hustruen sidder paa stortinget; men det kan dog ikke blive mange. Hovedsagen er, at kvinderne faar stemmeret,
55 ikke at de bliver valgt. Men hvordan skal det, hvis man forsøger at se praktisk paa tingen, kunne rive op i hjemmene, at konen faar adgang til at gaa til urnen hvert tredje aar og stemme sammen med manden? Det kan dog ikke paastaaes.

Og skulde det ikke være en vinding for os, om vi i det offentlige liv fik hele den
60 varme, rene og sterke følelse, som kvinden repræsenterer: skulde ikke ogsaa her i det offentlige liv den varme, den religiøse følelse, den moralske renhed, vi alle erkjender, kvinden har fremfor os, skulde ikke den ogsaa her være paa sin plads? Og har den nogensinde i verdenshistorien været paa sin plads, saa er den det i dette tidsrum, hvor lovgivningen ikke staar som den kolde logiske abstrakte

tilskuer af livet, men forsøger at gribe ind i det og gaar helt ind i de private hjem og forsøger at sprede lys og sol der. Og skulde man ikke netop i en tidsalder, da arbeidet for udryddelse af krigen staar paa dagsordenen, se en større sikring af fredsarbeidet, om man kunde tænke sig, at der i en nær fremtid rundt om i

70 Europas parlamenter sad mange kvinder? Skulde ikke det være noget, som man af interesse for fredssagens fremme skulde ønske sig, at man selv skulde faa adgang til at opleve?

Det er selvfølgelig umulig at gjøre sig op nogen mening om, hvilken indflydelse
75 kvinderne vil have paa det offentlige liv, i hvilken retning sagernes afgjørelse kommer til at gaa, naar kvinderne faar stemmeret. Vi kan ikke gjøre os det klart, ingen mand kan gjøre det; men netop derfor er det, at kvinderne faar komme med selv og gjøre sin indflydelse gjældende; thi vi kan ikke gjøre det paa deres vegne. De synsmaader, som repræsenteres gennem kvinderne, er saa egenartede,
80 og de trønger og kræver og forlanger sin egen repræsentation. Den kan ikke slaa sig tiltaals med at faa et afbleget og forfalsket udtryk gennem en samling mandfolk.

Der kan vel ingen, som har, forsøgt at se lidt længere fremover i tiden, være i tvil
85 om, at den tid vil komme, da kvinderne ogsaa paa dette omraade vil have ført sin kamp igjennem, da kvinderne har stemmeret rundt om i Europas lande; og at den tid ogsaa vil komme hos os, føler jeg mig ikke i ringeste tvil om; jeg glæder mig til den tid, da kvinderne har stemmeret, og jeg glæder mig ogsaa over, at jeg ved min stemme har kunnet bidrage til at den er kommet.

90

[...]

Jeg vil udtale, at jeg agter at stemme for den begrænsede stemmeret og ikke for almindelig stemmeret. At indføre almindelig stemmeret for kvinder vil medføre,
95 at med engang 550 000 kvinder fik stemmeret; man vilde derved mere end fordoble antallet af de stemmeberettigede. At det vilde være et voveligt skridt at gaa sa langt med engang, at det vilde volde forstyrrelse i den harmoniske udvikling af samfundslivet, kan man ikke vel negte. Det forslag, jeg agter at stemme for, vil medføre, at 300 000 kvinder faar stemmeret med engang, og det
100 tænker jeg er at gaa temmelig vidt. Det vil jeg ogsaa blive staaende ved.

Kilde

Storthingstidende 1906-07, s. 3538-3539 og s. 3548.

105 **Emner**
Debatt, Innlegg i Stortinget, Kvinner, Kvinnesak, Likestilling, Stemmerett

URI
<https://www.virksommeord.no/tale/i-styrelsen-skal-alle-interesser-og-alle-synsmaader-tage-del>

110

115

120

125

130

135

140